

Gastblog van Judith Jobse. Publicatie hiervan betekent niet automatisch dat de eigenaar van deze serie EHS Blogs het met alle beweringen in de tekst eens is. Schrijfster is daar zelf verantwoordelijk voor. De tekst is – met toestemming- letterlijk gekopieerd van de website <https://judithsblogjes.wordpress.com/> op 29-4-2019. Hugo Schooneveld

Judith Jobse : Gezondheidsrisico's 5G: feiten en fabeltjes

Volgens de overheid is er geen enkele reden tot ongerustheid over de gezondheidseffecten van 5G: de straling blijft ver onder de norm waaronder geen gezondheidseffecten worden waargenomen. Maar klopt dit wel? Volgens artsen en wetenschappers is 5G helemaal niet zo onschadelijk en zelfs een bedreiging voor mens, dier en milieu. De onzichtbare tentakels van de op volle toeren draaiende 5G PR-machine reiken tot in de media en zelfs onze Gezondheidsraad. Daarom is het belangrijk kritisch te blijven en feiten en fabeltjes te leren scheiden.

De PR-machine van onze BV overheid draait op volle toeren. 5G moet er komen. Punt. Geen tijd te verliezen. De 'indianenverhalen' over gezondheidseffecten zijn slecht voor de beeldvorming en risicovol als ze de publieke opinie te veel beïnvloeden. Communicatiespecialisten weten gelukkig hoe daarmee om te gaan. Ontkennen is zó 1980: anno 2019 ga je op een sophisticated manier met weerstand om. Je benoemt de zorgen, neemt ze schijnbaar serieus, juicht kritische vragen toe om vervolgens via de media tegenstanders behendig van het veld te spelen.

Dit toneelstuk rondom de zorgen over de gezondheidseffecten van 5G hebben we afgelopen weken kunnen volgen in de media, met als eindbaas een uitzending over de gezondheidseffecten van 5G in Nieuwsuur. In de uitzending werd getracht voor eens en altijd af te rekenen met de wilde verhalen over de gezondheidseffecten van 5G. Met succes....

Framing

Dat een ijzersterk team communicatiespecialisten achter de Nieuwsuur uitzending zit moge duidelijk zijn. Legio tips & tricks uit het handboek voor beïnvloeding van de publieke opinie passeerden in de uitzending de revue, waaronder framing. Met deze communicatietechniek wordt door middel van woordkeuze en perspectief bepaalde emoties opgeroepen waardoor de kijker een bepaalde kant op wordt gestuurd. Zo werden in de uitzending degenen die 'geloven' in de gezondheidsrisico's van 5G geframed als angstige sujetten met keukentafellogica die ontvankelijk zijn voor fake nieuws. Dat is een clubje waar je als kijker zeker niet bij wilt horen....

Rododendrons

Voorstanders van 5G werden in een zakelijke omgeving gefilmd en de tegenstanders in hun thuissituatie waarbij ook spelende katten en jampotjes in beeld werden gebracht. De discussie over de gezondheidsrisico's werd zo letterlijk naar keukentafelniveau teruggevoerd. Dat de wetenschappelijk onderbouwde argumenten van de neurobioloog op de montagetafel sneuvelden weet de kijker niet: dat hij van tuinieren houdt en rododendrons in zijn tuin heeft wel.

Fake nieuws

Nieuwsuur maakte melding van een vooral op internet groeiende onrust op basis van fake nieuws, waarna een item over doodvallende spreuwen in Den Haag werd getoond. Direct aansluitend kwam 'een stuk serieuzer ogende' petitie van artsen en wetenschappers voor een moratorium op de uitrol van 5G aan de orde. Door de petitie te koppelen aan een item over fake nieuws en daarna het woord 'oogt' te gebruiken was het bijna onmogelijk de enige getoonde zin uit de petitie nog serieus te nemen. Na de melding dat er meerdere versies op internet in omloop zijn kreeg de petitie de schijn nog meer tegen. Ten onrechte: wie een kijkje neemt bij indrukwekkende lijst wetenschappers die ondertekenden, weet dat dit een serieuze en wetenschappelijk goed onderlegde petitie is.

Wetenschappers van gerenommeerde universiteiten als Harvard, Stanford en Oxford gooien hun naam namelijk niet zo maar te grabbel voor fakenieuws.

De Russen doen het beter

Dat verhitte discussies over gezondheidsrisico's niet enkel op internet plaatsvinden, maar wereldwijd juist ook in de politieke arena en in rechtszalen gevoerd wordt daar werd in Nieuwsuur niet over gerept. Collega's van RT.com, notabene de Russische op Amerika gerichte tegenhanger van CNN, ridiculiseren de gezondheidswaarschuwingen van wetenschappers niet. In diverse items over dit onderwerp komen wetenschappers van de petitie aan het woord, waaronder professor emeritus dr. Martin Pall van Washington State University die de uitrol van 5G 'absolutely insane' noemt. Ook is een fragment te zien van een hoorzitting in de Amerikaanse senaat.

Na het zien van deze video's kun je je afvragen hoe onafhankelijk onze media werkelijk is, of nog beter, hoe onafhankelijk media überhaupt is aangezien de Russen een totaal ander beeld van deze kwestie schetsen.

24 uur Sahara

In de uitzending van Nieuwsuur kregen geïnterviewden de vraag voorgelegd of ze liever zouden wonen naast een 5G mast of een uurtje per dag onbeschermd in de zon lopen. De voorstanders kozen zonder enige twijfel voor het eerste en de tegenstanders voor het laatste. De boodschap is helder: wonen naast een 5G mast is net zo 'gevaarlijk' als een uurtje per dag onbeschermd in de zon lopen, wat hele volksstammen doen. Niks aan de hand dus. Dat de vergelijking pas hout snijdt als het wonen naast een 5G mast vergeleken wordt met 24/7 onbeschermd in de zon lopen in de Sahara, zal bij weinig kijkers opkomen.

Ambulance

Uiteraard mocht ook het stokpaardje bij vrijwel iedere uitzending over 5G niet ontbreken: een uitzending over 5G is niet compleet zonder een chirurg die op afstand kan opereren of ambulancebroeder die op afstand hulp kan verlenen dankzij de 5G technologie. De boodschap: 5G gaat mensenlevens redden (en niet kosten) dus wee degene die de uitrol van 5G in de weg staat: dat is een aso en een vijand van veiligheid en volksgezondheid. Dat 5G ook een nieuwe manier van oorlogsvoering mogelijk maakt, een andere zeer belangrijke reden om kritisch te zijn op 5G, daar hoor je niemand over.

Terminator

Het is niet uitgesloten dat dankzij 5G terminator binnenkort ons leven binnenwandelt. In de documentaire '5G apocalypse' van Sacha Stone krijg je een indringend inkijkje in wat 5G nog meer te bieden heeft. Stone interviewt onder meer ex- militairen Mark Steele en Barrie Trower. Zij hebben veel kennis over 'directed energy weapons' en 'microwave warfare' en voelen zich verantwoordelijk ons te melden waar 5G vandaan komt, wat het kan en waar het naar toe kan gaan. Na het zien van deze documentaire ben je in ieder geval blij dat de ambulancebroeder dankzij hetzelfde 5G op afstand snel in de buurt kan zijn.....

Geruststelling minister

Tenslotte kwam Mona Keijzer, staatssecretaris van Economische zaken en Klimaat in beeld om de kijker de gerust te stellen: "Mensen maken zich zorgen, dat begrijp ik heel goed, want je gezondheid is gewoon heel erg belangrijk. Tegelijkertijd weet ik dat er normen zijn vastgesteld, weet ik dat er gemeten wordt in Nederland en weet ik dat we daar zo een factor 10 gemiddeld onder blijven. En dat in combinatie met de Gezondheidsraad die zegt dat zolang je onder de normen blijft er geen gezondheidseffecten zijn vind ik dat we op deze weg door kunnen gaan totdat het tegendeel bewezen wordt natuurlijk".

Makke schaapjes

Er lijkt op het eerste oog niks mis met de uitspraken van onze staatssecretaris. Dat haar uitspraken over normen en gezondheidseffecten halve waarheden zijn en dat onze Gezondheidsraad en de ICNIRP, de organisatie die internationaal de blootstellingslimieten voor straling adviseert, niet zo

objectief zijn als ze lijken, zal je waarschijnlijk ontgaan. Net zoals het Mona Keijzer mogelijk ontgaat. Om goed beslagen ten ijs te komen in de discussie over gezondheidsrisico's en om niet als een mak schaapje om de tuin te worden geleid door o.a. framing in de media, drie veelgebruikte uitspraken onder de loep.

UITSPRAAK 1: DE STRALING IN NEDERLAND BLIJFT ONDER DE NORMEN EN ONDER DE NORMEN ZIJN ER GEEN GEZONDHEIDSEFFECTEN

Een belangrijke vraag is hoe de stralingsnormen tot stand komen. De internationale stralingsnormen worden geciteerd door internationale wetenschappelijke organen zoals de WHO-EMF, de SCENIHR en de ICNIRP. Een groep onafhankelijke journalisten van Investigate Europe ontdekte dat deze organisaties gesloten clubs zijn waar gelijkgestemden elkaar verkiezen en waarin leden met een afwijkende mening niet worden toegelaten. De meeste leden van de ene organisatie zijn bovendien ook lid van minstens één van de andere organisaties. Daarnaast heeft een significant aantal van hen gelden ontvangen van bedrijven met belangen in de telecomindustrie.

Gelijkgestemden

Deze instanties worden dus bevolkt door een klein clubje gelijkgestemde wetenschappers waardoor een eenzijdige visie ontstaat op een plek waar de wetenschappelijke discussie het hoogst zou moeten oplaaien. Ook riekt het naar 'wiens brood men eet, wiens woord men preekt' aangezien de voorgestelde stralingsnormen sinds de opkomst van mobiele telefonie op geen enkele wijze in conflict zijn met de hoeveelheid straling die nodig is om een goed draadloos netwerk uit te rollen. Terwijl artsen en wetenschappers aan de andere kant al jaren de noodklok luiden omdat de stralingsnormen gevaarlijk hoog zouden zijn (zie video van Investigate Europe hieronder).

Thermische effecten versus biologische effecten

Wat is het grote verschil tussen de lijnrecht tegenover elkaar staande wetenschappers? De ene groep beweert dat straling afkomstig van o.a. mobiel en wifi alleen weefsel kan opwarmen, de zogenaamde thermische effecten. Deze effecten treden pas op bij zeer hoge stralingsdoses: een veel hogere doses dan we gemiddeld aan blootgesteld worden. De andere groep wetenschappers beweert dat straling ook biologische effecten heeft zoals DNA-schade, verminderde vruchtbaarheid, concentratiestoornissen en zelfs kanker. Deze effecten treden al op bij veel lagere doses dan de normen. Ondanks dat deze bewering door duizenden wetenschappelijke onderzoeken wordt bevestigd (zie www.bioinitiative.org en <https://bit.ly/2UE1Ve4>) vinden ze bij politici en beleidsmakers nauwelijks gehoor. Wel heeft een ander WHO-orgaan, de WHO-IARC, in 2011 straling van mobiele telefoons en wifi geassocieerd als 'mogelijk kankerverwekkend'. En heeft de Raad van Europa in 2011 resolutie 1815 aangenomen, waarin biologische effecten erkend worden en waarin praktische maatregelen voorgesteld worden om met name kwetsbare groepen zoals kinderen, ouderen, zieken en elektrogevoeligen te beschermen.

Conclusie

Conclusie: Mona Keijzer haar stelling dat straling onder de norm blijft klopt zolang enkel thermische effecten in ogenschouw wordt genomen. Neem je ook de biologische effecten mee dan zijn de stralingsnormen zoals vele wetenschappers beweren juist gevaarlijk hoog.

UITSPRAAK 2: ONZE GEZONDHEIDSRaad BEWAAKT DE VOLKSGEZONDHEID

De effecten van straling op de volksgezondheid zijn al sinds de introductie van het mobiele netwerk een heet hangijzer. Onze Gezondheidsraad heeft de taak de volksgezondheid te beschermen door de wetenschap nauwlettend in de gaten te houden en signalen op te pikken. Een lastige taak aangezien de materie behoorlijk complex is en wetenschappers lijnrecht tegenover elkaar staan als het gaat over de gezondheidsrisico's.

Twee petten

Binnen de Gezondheidsraad is een aparte commissie aangesteld, de commissie Elektromagnetische Velden, die wetenschappelijke onderzoeken over straling evalueert en bepaalt welke onderzoeken in Nederland mee worden genomen in beleid en besluitvorming en welke onderzoeken niet. Saillant

detail: de commissaris en woordvoerder van deze commissie, Eric van Rongen is tevens voorzitter van de ICNIRP, de organisatie die de stralingslimieten adviseert (zie uitspraak 1) . Kritiek op onze Gezondheidsraad is dat het enkel onderzoeken serieus neemt die uitgaan van opwarmingseffecten. Onderzoeken waarin biologische effecten naar voren komen, en die dus indirect een kritisch geluid zijn op de stralingsnormen van de ICNIRP, verdwijnen linea recta in de prullenbak. Altijd met dezelfde argumenten: het onderzoek laat kwalitatief te wensen over en mensen zijn niet te vergelijken met cellen en ratten.

Te kritisch

Deze argumenten zullen zeker hout snijden bij een aantal onderzoeken, maar als duizenden wetenschappelijke onderzoeken ondermaats zijn dan zouden we ons ernstig zorgen moeten maken over de kwaliteit van wetenschappers en universiteiten. Een andere mogelijkheid is dat de beoordelende instantie te kritisch is, wat vermoedelijk het geval is: Eric van Rongen met twee petten op de stralingskwestie is als Geert Wilders verantwoordelijk maken voor het vluchtelingenbeleid: bijna niemand komt de grens over. Behalve misschien een enkele vluchteling die een keiharde garantie kan geven zo snel mogelijk het land weer te verlaten.

Kern van het probleem

En dat is waarschijnlijk precies de reden dat Van Rongen de juiste persoon op de juiste plek is. Het erkennen van biologische effecten heeft verregaande consequenties voor de huidige infrastructuur van onze mobiele communicatie. Vanuit het oogpunt van biologische effecten stralen zendmasten veel te hard. Ze zouden niet in woonwijken, naast scholen en ziekenhuizen geplaatst mogen worden. Het gebruik van wifi-routers, mobiele telefoons en andere draadloze communicatie apparatuur zou aan banden gelegd worden en niet zonder restricties in huiskamers, kantoren en openbare gebouwen gebruikt mogen worden. Ook zet het de deur wijd open voor schadeclaims. Er zal onderzoek gedaan moeten worden naar alternatieven die minder schadelijk zijn voor mens, dier en milieu en dat kost tijd en geld. Het zal dus voor nu een grote dikke streep betekenen door de huidige 5G plannen en de ongelimiteerde mobiele mogelijkheden.

Kwestie van mening

De beste manier om de deur naar bovenstaand domino-effect dicht te houden is door biologische effecten niet te erkennen. De ontkenning van biologische effecten is waarschijnlijk hét grote fake nieuws in deze hele kwestie. Biologische effecten zijn allang geen onderwerp meer van discussie als je kijkt naar PubMed en het aantal peer reviewed studies. Je kunt ook niet wetenschappelijke studies die wel en geen biologische effecten vinden tegen elkaar wegstrepen. En als dat al wel zou kunnen, dan nog is het aantal studies dat biologische effecten vindt hoger. Uiteindelijk blijkt ons beleid niet gebaseerd op de laatste stand van zaken in de wetenschap maar vooral op de mening van een klein clubje wetenschappers met dezelfde eenzijdige visie. Dit kun je ook zien in onderstaande video. Hierin wordt Eric van Rongen als voorzitter van de ICNIRP aangesproken op zijn bewering dat het lastig is duidelijk conclusies te trekken over de gezondheidseffecten van straling, terwijl daar volgens honderden andere wetenschappers geen enkele twijfel over is. Zijn antwoord: 'mensen moeten zelf bepalen wie ze geloven'.

Tegenwerkende krachten

Het ligt voor de hand dat instanties als de Gezondheidsraad en ICNIRP hun taak als beschermers van de volksgezondheid beter uitvoeren met een gemêleerd gezelschap onafhankelijke wetenschappers zonder dubbele petten en zonder connecties met telecomindustrie. Maar dan nog is het de vraag of de tegenwerkende krachten en persoonlijke belangen niet te groot zijn. Het mobiele netwerk is uitgerold voordat de gezondheidseffecten op langere termijn onderzocht waren en de veiligheid vastgesteld. Afwezigheid van bewijs is echter geen bewijs van afwezigheid en met terugwerkende kracht stapelt bewijs van schadelijkheid zich op. Maar zijn we niet gewoon al te ver op weg? Willen en kunnen we op korte termijn nog wel anders, zeker als het erkennen van biologische effecten zoveel consequenties heeft, zeker ook op economisch gebied? Dát is de eigenlijke discussie: de discussie of straling biologische effecten heeft is de wetenschap al voorbij.

Rookgordijn

Deze discussie toch blijven voeren is een ideaal rookgordijn. Als politicus, beleidsmaker of burger is het haast onmogelijk zin en onzin te scheiden in een zeer vakinhoudelijke wetenschappelijke discussie. Bijna niemand heeft de tijd om zich daar goed in te verdiepen en wie dat toch doet ziet bij zoveel tegenstrijdigheden al snel door de bomen het bos niet meer. Dus vertrouwen we op wat ons verteld wordt. En dat vertrouwen is precies wat nodig is om door te kunnen gaan met het uitrollen van G's. Het vertrouwen is zelfs zo groot dat de uitspraak 'Maar we kunnen ook niet volledig uitsluiten dat er wel gezondheidseffecten zijn' niet de alarmbellen doet rinkelen, maar vreemd genoeg juist bijdraagt aan het vertrouwen. Want als het echt niet veilig is zou de overheid het niet toelaten, toch?

Blind varen

Instanties zoals overheid, gemeenten en GGD varen blind op het advies van de Gezondheidsraad. Andere instanties navigeren weer volledig op het advies van de overheid en GGD. En zo wordt het haast onmogelijk om door de collectieve mantra 'Er is geen reden tot ongerustheid' heen te breken. Want op welke deur je ook klopt als bezorgde burger, je hoort telkens hetzelfde verhaal. Dat het te herleiden is naar één en dezelfde bron, het kleine selectieve clubje wetenschappers van de Gezondheidsraad die bepalen hoe wij over de gezondheidseffecten van straling moeten denken, heeft bijna niemand door. En zo huppelen wij Nederlanders die zo prat gaan op ons scherpe intellect wat de gezondheidseffecten van straling betreft achter de rattenvanger van Hamelen aan. Want wat een adviesorgaan had moeten zijn dat gezondheid van burgers moet beschermen, is volgens critici geworden tot een marionet van de telecomindustrie. Dat de objectiviteit van de Gezondheidsraad discutabel is kun je ook lezen in dit artikel '[Overheidsbeleid gebaseerd op ontkenning gezondheidsschade](#), geschreven door o.a. de Nederlandse prof. dr. ir. Michiel Haas en fysicus Leendert Vriens. Vriens werkte 30 jaar bij Philips Natlab en kreeg gezondheidsklachten door elektromagnetische magnetische straling.

UITSPRAAK 3: AANVULLEND ONDERZOEK LIGT NIET VOOR DE HAND

Onlangs stelde Groen Links vragen in de Tweede kamer over de gezondheidsrisico's van 5G en stelde een onafhankelijk onderzoek voor naar de gevolgen van 5G. De [reactie](#) van Mona Keijzer: 'Uit een tussenevaluatie van een onderzoek dat al sinds 2006 loopt, blijkt dat dagelijkse blootstelling aan straling niet leidt tot permanente gezondheidsschade. Aanvullend onderzoek ligt daarom niet voor de hand'. Zaak gesloten. Helaas, want ook deze uitspraak rammelt aan alle kanten.

Niet onderzocht

5G is op vele vlakken anders dan voorgangers 2G, 3G en 4G. De veiligheid van 5G baseren op onderzoek naar 3G en 4G, wat Mona Keijzer doet, is als zeggen dat bananen gezond zijn na onderzoek op Jonagold- en Elstar appels. Uit deze Amerikaanse hoorzitting uit februari 2019 blijkt dat er geen enkel onderzoek is gedaan naar de gezondheidseffecten van 5G en dat er geen veiligheidstesten hebben plaatsgevonden. De conclusie van Senator Blumenthal: "We're flying blind here so far as health and safety is concerned" slaat dan ook de spijker op zijn kop. Helaas doen we dat in Nederland ook nu de vraag van Groen Links van tafel is gespeeld.

Maatregelen

Dat in andere landen al meer oog is voor de gezondheidsrisico's, niet alleen van 5G maar ook van de voorgangers 2G, 3G en 4G laat deze [compilatie van maatregelen](#) wereldwijd zien. Zo is de uitrol van 5G in Brussel voorlopig niet mogelijk doordat de minister niet akkoord gaat met een verhoging van de stralingsnorm wat nodig is hiervoor. 'Brusselaars zijn geen laboratoriumratten, wier gezondheid ik inruil voor winst', zegt Brussels minister van Leefmilieu Céline Fremault (cdH). De Jeugdgezondheidszorg in Cyprus heeft zelfs een 'Postbus 51 spotje' voor ouders en leraren gemaakt waarin voorlichting wordt gegeven over de gezondheidsrisico's van wifi en mobiele telefoons en hoe je kinderen daartegen kunt beschermen.

Ethische kwestie

De discussie hoeveel gezondheid opgeofferd mag worden voor economische groei en vooruitgang wordt ongetwijfeld op de achtergrond gevoerd. Zo heeft Mona Keijzer het over 'geen *permanente* gezondheidsschade'. Zijn klachten als slapeloosheid, hoofdpijn, concentratiestoornissen, duizeligheid en hartkloppingen, gerapporteerde effecten van straling acceptabel, maar wordt het andere koek als het gaat over zaken als DNA-schade, kanker en onvruchtbaarheid?

Scientist appeal

Overigens is permanente gezondheidsschade nu al aan de orde, een belangrijke reden waarom wetenschappers vragen om een moratorium op de uitrol van 5G. Ze zijn zo gedreven in hun streven de schadelijke biologische gezondheidseffecten van straling bekend te maken dat ze meerdere pogingen hebben gedaan dit onder de aandacht te brengen. Zo kwamen ze in 2015 met een internationaal appel wat ze indienden bij de EU en VN (zie video). In 2017 met een [EU 5G appeal](#). En in 2019 met een Internationaal 5G Space Appeal, waarin dit keer niet alleen wetenschappers maar ook artsen, milieuorganisaties en burgers hun handtekening konden zetten. In de uitzending van Nieuwsuur werd ten onrechte gesuggereerd dat het allemaal om hetzelfde appel zou gaan.

The bigger picture

Hopelijk draagt dit artikel ertoe bij dat je inziet dat de discussie over de gezondheidsrisico's van 5G niet in een item van 7 minuten van Nieuwsuur of een paar oneliners van de minister van Economische zaken en Milieu te vangen is. Ook dit artikel is verre van compleet. De materie is ongelooflijk complex en er zijn grote belangen in het spel. Ook de consequenties van het erkennen van (biologische) gezondheidseffecten door straling zijn groot: het zal op korte termijn leiden tot economische schade, communicatief ongemak, schadeclaims en misschien zelfs wel paniek in de tent. En als wij niet mee gaan met de 5G hype maar alle landen om ons heen wel, wat heeft dat dan voor een gevolgen? De afwegingen die in de politiek en Gezondheidsraad gemaakt worden kunnen daarom niet los gezien worden van de context waarbinnen de afwegingen worden gemaakt. Mijn boodschap: blijf kritisch. De tentakels van de 5G PR machine reiken tot diep in onze overheid, Gezondheidsraad en media. Feiten en fabeltjes zijn in deze kwestie lastig van elkaar te onderscheiden. De 'fabeltjes' van nu zouden zomaar eens de feiten van de toekomst kunnen zijn. Zie je een ambulancebroeder of chirurg in beeld tijdens een uitzending over 5G? Pak de popcorn er dan maar bij: grote kans dat je geframed wordt...